

H-25115-AB Seat No. _____
M. Ed. Examination
April / May - 2003
(1) Psychological Testing
(2) Educational Leadership &
Educational Institutional Evaluation (*New Course*)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 100

- સૂચના : (૧) બધા પ્રશ્નો કાળજીપૂર્વક વાંચો અને તમારા ઉત્તરો મુદ્દાસર લખો.
(૨) અપ્રસ્તુત લખાણ માટે ગુણ કાપવામાં આવશે.
(૩) બંને વિભાગના ઉત્તરો અલગ-અલગ ઉત્તરવહીઓમાં લખો.

- Instructions :** (1) Read the questions carefully and write your answers to the point.
(2) Marks will be deducted for irrelevant matter.
(3) Write the answers of each section in **separate** answer books.

(1) Psychological Testing

વિભાગ - ૧

- ૧ (અ) અને (બ) એમ બંનેના ઉત્તરો લખો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે ૭૫૦ શબ્દોમાં લખો :
(અ) સિદ્ધિ કસોટીની રચના અને પ્રામાણિકરણના સોપાનો વર્ણવો. ૧૫

અથવા

- (અ) વ્યક્તિત્વ એટલે શું ? વ્યક્તિત્વ માપનના વિવિધ અભિગમો વર્ણવો.
(બ) રસનો અર્થ શો છે ? રસના માપન માટેની વિવિધ પદ્ધતિઓ વર્ણવો. ૧૫
SCIIની વિગતો આપો.

અથવા

- (બ) કસોટીના માનાંકો એટલે શું ? માનાંકોની જરૂરિયાત સ્પષ્ટ કરો. ૧૫
માનાંકોના પ્રકારો સમજાવો.

- ૨ નીચેનામાંથી કોઈ પણ પાંચના ઉત્તરો લખો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે ૧૨૫ શબ્દોમાં ૨૦ લખો :
- (ક) Q-સોર્ટ પ્રયુક્તિ એ શું છે ? Q-સોર્ટ પ્રયુક્તિનો ઉપયોગ તમે કેવી રીતે કરશો ?
- (ખ) કસોટી અને સંશોધનિકા વચ્ચેનો ભેદ સ્પષ્ટ કરો.
- (ગ) નીચેની કસોટીઓ શું માપે છે તે જણાવો :
- MMPI, GATB, FACT, TAT**
- (ઘ) નૈતિક મૂલ્યોના માપન માટે તમે કયા પ્રકારની કસોટીઓ વાપરશો ? શા માટે ?
- (ચ) મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટીઓના ઉપયોગો જણાવો.
- (છ) ક્રિયાત્મક કસોટીઓ એટલે શું ? ગુજરાતી ભાષામાં ઉપલબ્ધ કોઈ પણ બે કસોટીઓનાં નામ તેમના રચયિતા સાથે આપો.
- (જ) સ્ટ્રોંગ અને ક્યુડરની રસ સંશોધનિકાઓ વચ્ચેનાં પાયાના તફાવતો સ્પષ્ટ કરો.

વિભાગ – ૨

- ૩ નીચેનામાંથી કોઈ પણ બેના ઉત્તરો લખો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે ૪૦૦ શબ્દોમાં ૨૦ લખો :
- (ક) વેક્સલર ઇન્ટેલિજન્સ સ્કેલ ફોર ચિલ્ડ્રનનું વર્ણન કરો.
- (ખ) બુદ્ધિમાપનની વ્યક્તિગત કસોટીઓ સમૂહ કસોટીઓ કરતાં ચઢિયાતી કેમ ગણાય છે ? વ્યક્તિગત કસોટીઓનો ઉપયોગ કરતાં તમે શી શી સાવચેતીઓ રાખશો ?
- (ગ) યાંત્રિક અભિયોગ્યતા એટલે શું ? તેને માપવા માટેની કસોટીઓ કેવા કેવા પ્રકારની હોય છે ? કયા વ્યવસાયોમાં યાંત્રિક અભિયોગ્યતાની વિશેષ જરૂર પડે છે ?
- ૪ નીચેનામાંથી કોઈ પણ પાંચના ઉત્તરો લખો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે ૧૫૦ શબ્દોમાં ૩૦ લખો :
- (ક) કલમ પૃથક્કરણ એટલે શું ? કલમ પૃથક્કરણની અગત્ય જણાવો.
- (ખ) વલણ માપદંડ તૈયાર કરવાની લિકર્ટની પદ્ધતિ વર્ણવો.
- (ગ) નમૂનો એટલે શું ? હેતુપૂર્વકનો નમૂનો ક્યારે લેવામાં આવે છે ? તેની મર્યાદાઓ શી શી છે ?

- (ઘ) પ્રક્ષેપણ પ્રયુક્તિઓ એટલે શું ? શાહીના ડાઘાની કસોટી કઈ રીતે વાપરશો ?
- (ચ) મૂલક સંદર્ભ કસોટી એટલે શું ? નૈપુણ્ય અધ્યયનના સંદર્ભમાં તેનું મહત્ત્વ સ્પષ્ટ કરો.
- (છ) છુટી છુટી વિવિધ કસોટીઓ કરતાં ડી.એ.ટી. જેવી બહુઅવયવી કસોટીઓ વાપરવાના ફાયદા શા શા છે ?
- (જ) મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટીનું ગુણાંકન કરવાની વિવિધ રીતો વર્ણવો.

ENGLISH VERSION

(1) Psychological Testing

SECTION - I

- 1** Write answers of (a) and (b) both. Each answer should be in about **750** words :
- (a) Describe the steps for the construction and standardization of an achievement test. **15**
- OR**
- (a) What is personality ? Describe different approaches for the measurement of personality. **15**
- (b) What is meant by an interest ? Describe various methods for the measurement of an interest. Give details about SCII. **15**
- OR**
- (b) What is meant by the norms of the test ? Clarify about the necessity of the norms ? Explain the types of norms. **15**
- 2** Answer any **five** of the following. Each answer should be in about **125** words :
- (a) What is Q-sort technique ? How will you use Q-sort technique ?
- (b) Explain the difference between the test and an inventory.
- (c) What do the following tests measure ?
- MMPI, GATB, FACT, TAT

- (d) What type of tests will you use for the measurement of moral values ? Why ?
- (e) State the uses of psychological test.
- (f) What is a performance test ? Give the names of any two performance tests available in Gujarati alongwith their constructors.
- (g) Clarify the basic differences between the interest inventories of Strong and Kuder.

SECTION - II

- 3** Answer any **two** of the following. Each answer should be in about **400** words : **20**
- (a) Describe Wechsler intelligence scale for children.
 - (b) Why are the individual tests of intelligence considered to be superior to the group tests ? What precautions will you take while using individual tests ?
 - (c) What is mechanical aptitude ? What different types of tests are used to measure it ? In which occupations is the mechanical aptitude required the most ?
- 4** Answer any **five** of the following. Each answer should be in about **150** words : **30**
- (a) What is meant by items analysis ? Explain the importance of item analysis.
 - (b) Describe Likert's method for constructing an attitude scale.
 - (c) What is meant by a sample ? When is the purposive sample taken ? What are its limitations ?
 - (d) What are projective techniques ? How will you use an inkblot test ?
 - (e) What is criterion-referenced test ? Explain its importance in context of mastery-learning.
 - (f) What are the advantages of using DAT type multifactor test battery over separate and different tests ?
 - (g) State various methods of scoring a psychological test.

**(2) Educational Leadership &
Educational Institutional Evaluation (New Course)**

વિભાગ - ૧

- ૧ (અ) અને (બ) એમ બંનેના ઉત્તરો લખો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે ૭૫૦ શબ્દોમાં લખો :
(અ) શૈક્ષણિક નેતૃત્વનાં અવરોધક પરિબલો જણાવી, આ અવરોધને પાર કરવા શૈક્ષણિક નેતા શું કરી શકે તેની સદૃષ્ટાંત ચર્ચા કરો. ૧૫

અથવા

- (અ) શૈક્ષણિક સંસ્થાનાં મૂલ્યાંકનની જરૂરિયાત દર્શાવી, તેના સિદ્ધાંતો અને પ્રકારો સમજાવો. ૧૫
(બ) નીચેના મુદ્દાઓને ધ્યાનમાં રાખીને શૈક્ષણિક નેતાનાં લક્ષણોની સ્પષ્ટતા કરો : ૧૫
(૧) જવાબદારી
(૨) સ્વયંશિસ્ત
(૩) સંચાલક.

અથવા

- (બ) શૈક્ષણિક સંસ્થાનાં મૂલ્યાંકન માટેના નીચેના માપદંડની ચર્ચા કરો : ૧૫
(૧) ભૌતિક સુવિધાઓ
(૨) શૈક્ષમિક અને ઈતર સિદ્ધિઓ
(૩) સહઅભ્યાસ પ્રવૃત્તિઓ.

- ૨ નીચેના પૈકી ગમે તે પાંચ પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે ૧૨૫ શબ્દોમાં લખો : ૨૦
(ક) શૈક્ષણિક વહીવટમાં માનવસંબંધોની અગત્ય જણાવો.
(ખ) શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક વિકાસમાં શૈક્ષણિક નેતાએ શું ભાગ ભજવવો જોઈએ ?
(ગ) શૈક્ષણિક નેતૃત્વના પ્રકારો જણાવી, તે પૈકી ગમે તે એકનાં લક્ષણો જણાવો.
(ઘ) આચાર્યમાં જરૂરી નેતાગીરીના મહત્ત્વનાં કૌશલ્યોની ચર્ચા કરો.
(ચ) શૈક્ષણિક સંસ્થાનાં મૂલ્યાંકનનાં સાધનની રચના કરવા અંગે તમે ધ્યાનમાં રાખેલા ચલોની યાદી બનાવો.
(છ) માનવસંબંધોના સિદ્ધાંતોની ચર્ચા કરો.
(જ) શાળામાં લોકશાહી મૂલ્ય સ્થાપવામાં શૈક્ષણિક નેતાનો ફાળો.

વિભાગ – ૨

- ૩ નીચેના પૈકી ગમે તે બેના ઉત્તર લખો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે ૪૦૦ શબ્દોમાં ૨૦
લખો :
- (ક) શૈક્ષણિક સંસ્થાનાં મૂલ્યાંકનના હેતુઓ અને સિદ્ધાંતોની સમજ આપતી નોંધ તૈયાર કરો.
- (ખ) “શૈક્ષણિક નેતા એ આદર્શ આયોજક અને નવવિચારક છે.” - વિધાનની સ્પષ્ટતા કરો.
- (ગ) પરિવર્તનના પરિવ્રાજક તરીકે આચાર્ય શાળા તેમ જ સમાજમાં શી ભૂમિકા ભજવી શકે તેની ચર્ચા કરો.
- ૪ નીચેના પૈકી ગમે તે પાંચના ઉત્તર લખો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે ૪૦૦ શબ્દોમાં ૩૦
લખો :
- (ક) આપખુદ પ્રકારની નેતાગીરીના ગેરલાભ જણાવો.
- (ખ) શૈક્ષણિક નેતાની સફળતા માટે જરૂરી કૌશલ્યો જણાવો.
- (ગ) કર્મચારી ઐક્ય વધારવાની પ્રયુક્તિઓ નોંધો.
- (ઘ) વહીવટમાં માનવસંબંધોની અગત્ય દર્શાવો.
- (ચ) માનવ સંબંધોની જરૂરિયાત અને પાયાના મૂલ્યો દર્શાવો.
- (છ) અધ્યયન-અધ્યાપનમાં નવવિચારનું વ્યવસ્થાપન દર્શાવો.
- (જ) શૈક્ષણિક નેતાનો સંયોજક તરીકેનો ફાળો જણાવો.

ENGLISH VERSION

(2) Educational Leadership & Educational Institutional Evaluation (New Course)

SECTION - I

- 1 Write answer of (a) and (b). Each answer should be in about 750 words :
- (a) Show the factors obstructing educational leadership. 15
Discuss with illustrations what the educational leader can do to do away with these obstructs ?

OR

- (a) Show the need of an evaluation of educational institute. Explain its principles and types.
- (b) Keeping in view the following points clarify the characteristics of an educational leader : **15**
- (i) Responsibility
 - (ii) Self discipline
 - (iii) Administrator.

OR

- (b) Discuss the following norms for evaluating an educational institute : **20**
- Physical facilities
 - Educational and other achievements
 - Co-curricular activities.

2 Answer any **five** of the following. Each answer should be **20** in about **125** words :

- (a) Show the importance of human relation in educational Administration.
- (b) What role should an educational leader play in the professional development of teachers ?
- (c) Show the types of an educational leadership. Give characteristics for any one of it.
- (d) Discuss the important skills needed in a principal for leadership.
- (e) Prepare a list of variables you keep in mind while constructing a tool for the evaluation of an educational institute.
- (f) Discuss the principles of human relations.
- (g) The role of an educational leader in establishing democratic values in the schools.

SECTION - II

- 3** Answer any **two** of the following. Each answer should be in about **400** words : **20**
- (a) Prepare a note explaining objectives and principles of an educational institution.
 - (b) "An educational leader is a good planner and inovater." Clarify the statement.
 - (c) Discuss the role of a Principal as a change agent in school and community.
- 4** Answer any **five** of the following. Each answer should be in about **150** words : **30**
- (a) Mention the demerits of an autocratic leadership.
 - (b) Show the needful skills of an educational leader for his success.
 - (c) Suggest the ways and means for developing harmony among staff.
 - (d) Give the importance of human relations in administrations.
 - (e) Show the need and basic values of human relations.
 - (f) Show the management of innovations in teaching-learning.
 - (g) Show the role of an educational leader as a co-ordinator.
-